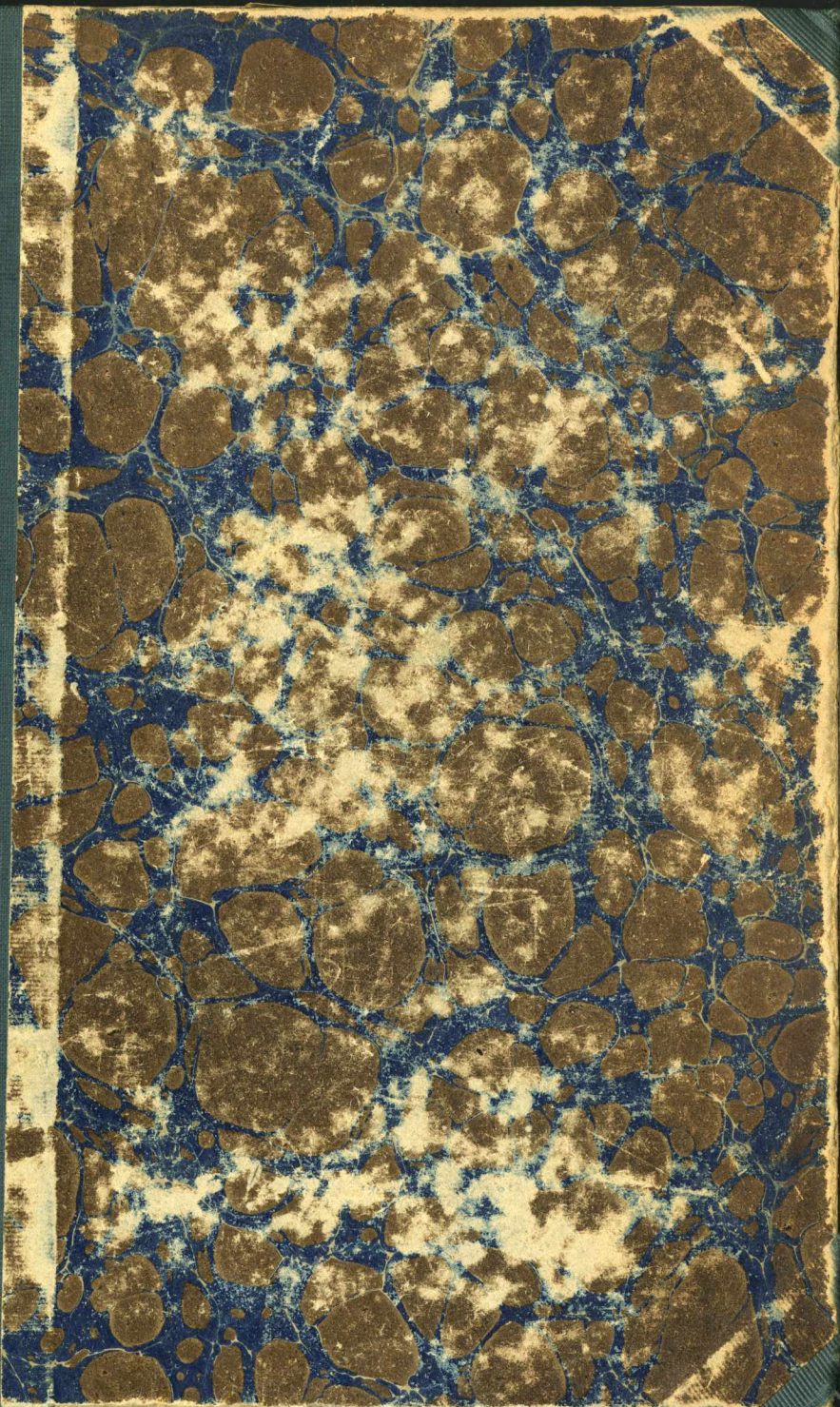

Politikai
röpiratok.

91.

91
698

PÉNZÜGYTERV

MELY SZERINT

AZ OSZTRÁK VAGYONBIRTOKOSOK

AZON ÁLLAPOTBA HELYEZŐDNEK

AZ ÁLLAMADÓSSÁGOT MINDEN NAGY ÁLDOZATOK NÉLKÜL

AZ

ÁLLAMHITELEZŐKNEK AZ UTOLSÓ FILLÉRIG

MEGFIZETHETNI.

EGY JAVASLAT

MELY A

PÉNZÜGYEKRE AZ, MI A VASUT AZ UTAZÁSRA

ÉS EGYSZERSMIND

A LEGJELESEBB MÓD AZ EGY

ELADÓSODOTT PÉNZETLEN ÉS PÉNZBEN SZÜKÖLKÖDŐ ÁLLAM

FELSEGÉLÉSÉRE

ZIPSER FRIGYES KÁROLY

UTÁN

MAGYARITTATOTT.

Dr BALLAGI MÓR.

2.

KASSÁN, 1861.

NYOMATOTT WERFER KÁROLYNÁL.

PENŰGYERTYER

NYELV ÉS IRÁS

AN OENTIK VAGYONIRITORSOR

ANON ADIAGOT HETENŐK

AN ALLMADSSAGOT MINDEN HAY ADIAGYOR KELLŐ

AN

ALLMINTFELBŐKNEK AN TLOSÓ FILLERIG

MINTFINTTETT

EGY JAVASLAT

NYELV

PENŰGYERTYER AN MI VASUT AN ETANÁRSÁ

ÉS EGYEN MIND

A LEGJELESREB MÓD AN EGY

ELADÓDOTT PÉNYTELN ÉS PÉNYEN SZÜROKODÓ ÁLLAM

FELSRGELLÉSERE

NYISER FRIGYES KÁROLY

ETÉN

MAGYARITATOTT

DR. BALKÁNYI ZSÓR

KASSÁN 1861

NYOMATOTT WERTER KÁROLYNÁL

Hogy az osztrák pénz-érték a legnagyobb biztossággal rendeztethessék, mindenekelőtt szükséges: hogy a kormány az államadósságot fizesse le.

Minden ismert és most is gyakorlatban álló pénzügyrendszereknél, a szerfeletti államadóssági összegek, s a készpénzek hiányánál fogva, az többé nem lehető. Ehhez szükségeltetik egy igen eredeti, nagyszerű, az előbbi pénzügyi rendszerekkel ellentétben álló, a mostani idővel és pénzviszonyokkal számadást hordó új pénzügyi rendszernek felállítása és keresztülvitele. Az alapeszmékhez mint hű állampolgár ezennel nyilvánosan járulok.

E pénzügyi munkálat, melynek kivitele kérdésben forogván, szükségeltetik a kormány részéről, hogy a nemzettel egyetértsen, mihez jelenleg az országgyűlések és a birodalmi tanácsnak összeülése a legkedvezőbb alkalmat nyujtanak, hogy egy nagyszerű valóságos nemzeti bank (nem mint eddig a magán bank) állittassék föl.

A bankalap áll egy új papirpénzből, hol az összeg a felállítandó nemzeti bankjegyeknek oly nagy legyen, mint az összes eddigi államadósság: ha az gyökeresen orvosoltatni kívánják.

A sok bankpapirpénznek a legtökéleteseb biztosságot — úgyszólván a törvényszerű-biztosságot, úgy a bel- mint a külföld ellenében megállapítani, aztán e pénzt rögtön minden koronaországba, minden város- és faluba az összállamnak egyszerre és egy időben forgalomba hozni kell: megrendel a kormány egy megbecsülést, az államban előfordult összes valóértéknek.

E megbecsülés megtörténvén, felszámíttatik mennyi százalék a valóérték magasságából az államadósságnak felel meg, így mennyi mindenikéből igénybe vehető, annak megfizetésére.

Minden ingatlan vagyombirtokos a reá eső összeg fizetése helyett, az új valóságos nemzeti bank neki egy pénzösszeget az ujonnan alapítandó nemzeti bankpénzből ad, mi helyett a vagyombirtokos a kapott összegről kötvényt kiállít, mely tökéletes biztosságul az állam részére leend, és mely egyszersmind az adós vagyónára betábláztatik, ő a kölcsönzött tőkétől aztán öt százalékyi kamatot fizetend.

Ha e pénzügyi munkálat általában keresztülvitetik, úgy azáltal a kormány annyi kamatozó kötvényekhez jut, a mennyit az egész jelen államadósság tesz ki, a kormány aztán az államhitelezők kezeinél lévő kötvényeit, szükségesetében kényszerítő uton is, azok mellett, melyek az összvalóértéken jelzálogítvák becserélheti, úgy a kormány adósság nélkül áll, és az egész mostani államadósság ezáltal leend egy általános, az államban egyenkéntezett és jelzálogított magánadósság.

A kormány részéről a mostani államhitelező azáltal tökéletesen egy ily biztos és épen annyi kamatot hozó új kötvénnyel volna kifizetve, azonban a vagyombirtokos azáltal a kamatfizetéssel megterhelhetik, amellet mégis egy töke kisebb kamatlábbal hasznára leend, mi sok vagyombirtokosnak csak kedvezményül szolgálhat.

Az új pénznek elterjedését különféle okokból hosszabb időn át az országban fenntarthatni, és a volt államhitelezőnek még alkalmat nyújtani tőkájének máshol haszonnali továbbadására, és azon esetben, ha az új pénz eleintén egy kisebb árkelettel birna a kárt nem egyedül hordva, a magánadós a volt hitelezőnek csak a lejárt kamatokat, tőkétől egyedül csak 5 egészen 10 évenkénti százalékban fizetheti.

Ezen részletes lefizetés az adósnak is engedessék meg, hogy aztán magát 10 egészen 20 év alatt az akaratlan adósságállapotából kimenthesse.

A törlesztés ezen tervezett nemzeti papirpénznek gyorsabb valószínűsége lehet, mintsem gondolják; mert e pénzügyterv által a most oly gyakran hiányzó pénz mint forgótőke minden eddig fennálló üzlethez és minden vállalathoz illő kamatok mellett az egész országban bőségben találni fog, mi által az egész államban egy kiszámíthatlan iparfelemelkedés — megadnak nagyobb adójövedékeket és vámbevételeket — beállítódnak az összes kamatok a jelenlegi államadóságra minden közigazgatási költségekkel együtt az államkincstártól, ha aztán az arányban a nagyobb bevétel, tulajdonképpen az egész nagyobb bevétel az államkiadások felett ebben a papirpénzben évenként megégettetik, így csak nagyon kevés évek kiváratnak, hogy ezen új nemzeti papirpénz a bel- és külföldön nagyobb könnyebbség okaért inkább mint az ércpénz fogadtatik, az árfolyamok arra mérsékelvén magukat, és végtére magukat hasonbecsre emelik.

E pénzügytervnek van egy sarkalatos pontja, hogy a gazdag, úgy a szegény vagyombirtokos mint az államhitelező e papirpénz értékét saját érdekükben fenntartani igyekezzenek; mert ha a vagyombirtokos a kölcsönzött pénzt könnyelműen egy rossz árfolyamon túl adja: így veszélyezteti adósságát egy szembetűnő magas árfolyammal, sőt az ércpénzzel egyaránt fizetni kénytelen, az államhitelező azonban belátandja, hogy minnél tovább ő ebben a papirpénzben foglalt kamatait, és a részletenként visszakapott tőkét érintetlenül a pénztárban fekdüdni engedi, annak az értéke is nagyobbodik.

Ezen körülmények lehetővé tehetik, hogy mindjárt eleintén egy kedvezőbb árfolyam amint váratik, míg az végtére egészen elenyésszik, magát érvényesítővé teszi.

Ámbár a tervezett bankjegyeknek összege majd háromszorosan nagyobb leendő mint az 1811-dik évben, azért mégis csekélyebbnek tüntetheti magát, mert az akkori papirpénz (bankójegyek) egy folytonos értéktelenségtől támadtatott meg, mi miatt mindenki igyekezett azzal gyorsan túladni, miből az-

tán egy nagy forgalom fejlődött ki; az itt tervezett pénznek ellenben jobbnak lennie kell, mi által kevésbé forgalomba jönni fog.

Annyi bizonyos, hogy a fizetendő birtóktulajdonos ezen pénzügyi munkálat által oly állapotba helyeztetni fog, az államadósság egyrészt, mely ő reá esik, minden nagy fáradság nélkül fizetheti, ez az én nézetem, és azon vagyok, hogy az egész fizetendő ipar- és számolással bíró világ velem egy véleményben legyen.

A legczélszerűbb beosztások azonban, ha bizonyos vagy csupán képzelt kár csak az egyeseknél mutatkozik, találkoznak ellenek, kik e pénzügyi terv ellen is kifogással lesznek, legyen az:

- a) az államnak pénzügyi rendszere ellen;
- b) a bank kiváltságai ellen;
- c) a más államok szerződéseire ellen;
- d) a mostani állampolgároknak megegyesése ellen;
- e) számtalan ingatlan vagyonok annyira eladósodvák és telekkönyvileg terhelvek, hogy értékük egészen kimerítettett;
- f) egyszerre sok papírpénz fogna forgalomba jönni, és ezáltal el is értéktelenítették, miáltal
- g) az állam adójövedelmekben hátrányt fogna szenvedni sat.

Ezen új találmánynál az a lényeges dolog, hogy az a való és a felkarolt czélt érvényesíthesse, aztán vannak ellentétes akadályok, mik csak alárendelt mellékes dolgok, mert kinek a gondviselés tehetséget ad egy találmány felfedezésére, annak közönségesen alkalmat nyújt azt használattételre is hozni, hogy az eljövendő akadályok mellőztethessenek vagy ártalmatlanokká tétethessenek. Így magam is amellét vagyok, hogy én is a tehetséget bírván, mondhatom: hogyan minden egyes akadály, mi ezen pénzügytervnek kivitele ellen felmerülne mellőzhetőre vagy ártalmatlanságára tenni szükséges volna, s ha

magam nem tudnám, akkor más tehetségek, különösen ha arra egy díj kitűzetnék, leginkább emelni tudnának. Például lehetséges, hogy az új alapítandó papírpénz eleintén különféle okokból egy kiszámíthatlan kis árfolyamot kapna, egy visszasállapot, melynek bekövetkezése kikerülhetlen volna, az állam mégis azáltal egészen ártatlanná teheti, hogy a kormány mindjárt eleinte a fizetéseket a katonák és hivatalnokok részére sat. épen így az adókat és vámokat az ércpénzben megállapítja, ámbár az államban mégis az ércpénz általánosán a fizetéseknel nincs meg, a bevételek és a kiadások mégis ebben a papírpénzben viselendők, úgy minden esetnél az arra eső árfolyam fizetésének történnie kell, úgy: hogy p. o. egy hivatalnok, ki egyhavi fizetést 100 forintnyi ércpénzben kapna, és az árfolyam állna 250 forinton, kapna ő 250 forintot papírpénzben, épen úgy, ha egy adó- vagy vámfizetőnek egy határozott összeget ércpénzben fizetnie kellene, így nagyon könnyen ezen összeget ércpénzben kifizethetné, hanem a papírpénzben is az erre eső olykori árfolyammal körülbelöl úgy mint ez p. o. most az ezüstszelvényeknél történik.

E pénzügyi tervnél annyi bizonyos, és még ki is vihető, hogy az állam tökéletesen adósságnélküli állapotba helyeztetik, azonban állandnak elő eleinte bizonyos, és még más ezelött történt bonyolodások, úgy amellettt vagyok, hogy ezek nem leendnek tartósak, és semmi hátramaradást az államkincsre és az össznépeességre nem hozandnak, egyesek azonban nem vétethetnek tekintetbe, ha oly a mai pénz- és időkörülményeknek megfelelő pénzügyterv az összállam javára a jelen és jövő időre kivitetni fog.

Az utóvilág mit fogná ahhoz mondani, ha egy időben, hol minden művészet osztályaiban, a tudomány-, és az iparban oly rendkívüli és nagyszerű találmányok fedezdettek fel, ha magát most az országgyűlések — s a birodalmi tanácsnak oltalma alatt egy kimenőut nem ajánlkozna az államot addig, míg a lehetőség is megvan tökéletesen az adósságtól megmenthetni.

Lehet érthetőségül, ha az állam egy eltévesztett rendszer következtében adósságokba esett, kell egy ellentétes rendszernek is lennie, mely által az állam adósságaitól megszabadíttatik.

Ezen az általam fent kifejtett pénzügyterv ellentéte az eddigi pénzügyi eljárásnak, és talán ez lehet egy egyetlen igazi gyakorlati pénzügyrendszer, mely által az állam adóssági terhétől megszabadíttatnék.

Államkölcsönöket tenni egy oly eszköz, melynek fényoldala is van; a kormány könnyen kap míg az állam a hitelzalog vagy eladóértékkel bir annyi pénzt, a mennyit szükségel, államkölcsönnek vannak még veszélyes árnyoldalai, hogy kamatozniok kell, ezen kamatokban megkapja az államhitelező minden az államnak kölcsönzött pénzét néhány évek alatt vissza, és azonkívül mégis örökidőre fennmarad, hogy ha közönségesen a tőke meg nem fizettetik, a tőkétől évenkénti kamatokat vevő államhitelező. Minden államkölcsön aztán rendszerint az államot idővel nagyobb pénzzavarba hozza, és ha ezen a visszaszágon nem kellő időben segítetik, maga után veszélyt hoz, én az államadósságot a legveszélyesb államellenségnek tartom.

Egy időben, hol egy fejedelem, mint mi ezt jelenleg Olaszországban látjuk, a támasztott trónjának biztosságában többé nincsen, azonban még lehetséges, hogy egy jogalap találhatik, mely az államadósságok kifizetéséről, melyeket a korábbi nemzedékek okoztak vala, mellőzni hajlandó. Oly események beállhatnak, melyek lehetetlenné teszik az államadósságokat csak is kamatoztatni, lehet azonban az államhitelezőkre igen kedvező, hogy ezen módra a magánosoknál lévő tőkék a kormány és nép részéről hitelzalogilag biztosítva mutatkozik.

Új és nagyszerű az itt álló pénzügytervem, mert hol van egy másik életben, és a következményekben hozzá hasonló? hol még egy második pénzügmunkalat, mely

a) az osztrák államot egy becsületes és gyors módra tökéletes adósságtól szabaddá tehetné? és

b) az osztrák honra nézve oly nyomó pénzhiányt annyi

kevés áldozatokkal emelhetne? hol egy második pénzügy munkálat, mely által

c) az osztrák iparnak egy új eddig nem volt lendületet adhatna, hogy a gazdag tőkész, ki most tőkáját az államnak kölcsönzi és államkiszopó, késztetve volna pénzét iparra fordíttatni. Ha a nagy töke ügyes iparokkal magát összekötetésbe hozza, így ezáltal

d) az állam egy dúsgazdag és iparos állam leend, és nem lesz szüksége sem bel- kevésbé külföldön hitelt szerezni, hanem: ha egyszer sok bankjegyek elégettetnek, azáltal az iparra és kereskedésre nézve a pénzhányt megállítja, aztán az elégetési idő visszatartó legyen, az államnak többbevételével a nemzeti bankja által, az iparnak és kereskedésnek, vagy hol még szükség leend, tőkékkel kisebb kamatozás mellett, hitelt szerezzen. Ha a kormány egy pénzügyrendszert kivisz, mely által az állam adósságmentességbe helyeztethető, úgy fog mindenbizonyynyal mindenki, a ki a császárral és az állammal őszintén vélekedik, minden áldozatokkal örömet járulni, melyek ahhoz szükségeltetnek.

És így legyen az itt előterjesztett pénzügyterv a mostani országgyűlések- és birodalmi tanács tanácskozásainak tárgya, hogy azáltal az erősen ledzett osztrák állam, az államadósság rákfekélyéből megszabadíttathassék.

Függelék.

Egy mesterség alapos megtanulásához, egy művészethez vagy tudományhoz szükségeltetik egy megerőtetett tanidő, épen úgy e pénzügytervet sem fogják fel tökéletesen, ha azt csak futólagosan megolvassák, és nem egész figyelemmel tanulmányozzák; mert én az előadásban rövid lévén, minden mellékes tárgyakat csak felületesen vettem föl, melyek azonban nagyobb felvilágosítást igényelnek.

Minden felfedezést legelőször használván, mely a legnagyobb hasznot hoz, ha tehát felfedezések merülnek fel, melyek az állam javára a legfontosbak, azok szerfeletti figyelemmel karoltassanak fel: mert a történelem tanítja:

- a) hogy a felfedezések gyakran oly személyek által napfényre hozattak, kiktől igen kevés váratott;
- b) hogy az új gondolatok és a nagy felfedezések már felmerülésüknél megellenkeének;
- c) hogy igen nehéz egy másoknak egy új nagyszerű fogalmat tökéletesen érthetővé tenni, és a felfedezésnek illő megismerést adni; sok közül csak egy történelmileg ismeretes példa:

Fulton a gőzhajók felfedezője, találmányát legelőször I. Napoleon elé terjeszté.

Napoleon megbizta e felfedezés nyomozásával a párisi akademiát; ámbár Fulton ezen bizottmánynak felfedezését elméletileg felvilágosította, s aztán a vizen egy gőzössel kicsiben gyakorlatilag is bebizonyította, a bizottmány még sem fogta fel e találmánynak lehető nagyszerűségét, és az akkorában híres akademia szégyenére Napoleonnak adá határozatát: a fultoni találmány nem más, mint egy figyelemre méltatlan gyermek játék.

Midőn Napoleon Elba szigetén vala, és a legelső gőzhajókat látván, mondotta volt: „csak azon időben legelőször használtam volna Fulton gőzhajók felfedezését, ezáltal lehettem volna Angolország ura.“

Már 1800 évek előtt mondotta Pál apostol:

„Mindeneket megpróbáljatok

a mi jó azt megtartsátok.“

DE BALLAGI GÉZA

